Szovjet vendégek látogatása Székesfehérváron

Szombaton a *Székesfehérvári Könnyűfémműbe* látogatott *A. A. Kirillin*, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnökhelyettese, *M. A. Lavrentyev*, a Szovjet Tudományos Akadémia alelnöke és *B. B. Jegorov* űrhajós, a Szovjetunió Hőse. A szovjet vendégeket a látogatásra elkísérte *Kiss* Árpád miniszter, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnöke.

Ha elindult az űrhajó...

Interjú Jegorovval, *űrhajós tempóban*

Jegorov a budapesti utcán

— *Szeret autót vezetni? Az autóban szereti-e a sebességet?*

Jegorov elmosolyodik, s hogy mennyire kedves fiatalember ez a komoly orvos-űrhajós, azt már minden magyar tv-néző tanúsíthatja.

— Nálunk a városokban sebességkorlátozás van... — aztán siet kisegíteni a bizonytalanná vált hírlapírót: — No, de van ahol lehet „hajtani", s jóúton megnyomom a gázpedált, ha nem is a kozmikus sebességig...

Beszélgetésünk viszont *űrhajós tempóban* folyik, Jegorovnak zsúfolt a programja, ideges a kíséret, csak ő nyugodt rendíthetetlenül. Előbb rágyújt a kínált Kossuthra, s aztán válaszol a Központi Sajtószolgálat kérdéseire.

— *Mondják, hogy az űrhajó felbocsátásakor a környéken szinte elviselhetetlenül nagy a zaj...*

— Ez természetes. Nálunk csakúgy, mint az amerikaiaknál, több kilométeres körzetben senki sincs, kivéve persze az irányító központban tartózkodó tudósokat, szakembereket. Hiszen egy közönséges lökhajtásos gép zaja sem csekélység. Nos, az űrhajó másfél kilométerről is olyannak hallatszik, mint egy repülőgép 50—100 méterről.

— *Az űrkabinban?*

— Az indítás nem tart soká, s egyébként is megoldottuk a problémát.

— *És a többi, az indítás után fellépő ártalom?*

— Nem okoz gondot az úgynevezett vibráció, ami szintén csak rövid ideig tart, a kezdetben. A súlytalansággal kapcsolatos problémákon tovább dolgozunk. Mondanom sem kell, hogy ez bonyolult dolog, sok szempontból lehet vizsgálni, s nincs minden megoldva. Mindenesetre, a mi űrhajóinkban — márcsak amiatt is, hogy nagyobbak — jobban megoldottuk a kérdést, mint az amerikaiak az övékében.

— *Szóval nem irreális az elképzelés, hogy a nyolcvanas években már az egyszerű, tehát különleges felkészülés nélküli emberek is utazhatnak űrhajókon, mondjuk, az interkontinentális közlekedésben?*

Jegorov megint elmosolyodik.

— Ki tudna pontos dátumot megadni? Az biztos, hogy az űrutazás lehetővé válik mindenki számára, s nem is a távoli jövőben. Talán a nyolcvanas években? Meglehet.

— *Jegorov elvtárs, van-e különbség a földi előkészítő kísérletek körülményei és az űrutazásei között?*

— Minden nagyon hasonló, vagyis mindenre jól elő lehet készülni. Kivéve persze a hosszantartó súlytalanságot. Természetesen minden egyes űrutazás újabb tapasztalatokkal szolgált, ami egyre tökéletesebb feltételek kidolgozását tette lehetővé. Egyre jobban felkészültünk az ember hosszantartó űrutazására.

— *Adott-e valamit a súlytalanság vizsgálata az orvostudománynak?*

— Feltétlenül, s nem is keveset. Hosszantartó betegségek, tehát hónapokig való fekvés eseteinek gyógyításának nagyon fontosak azok a tapasztalatok, amelyeket a súlytalanságba való gyors bekerülés, s maga az állapot nyújtott.

— *Általános vélemény, hogy a Hold-utazásra ennek az évtizednek a végén kerül sor. A csillagászok szerint viszont éppen azokban az években erős naptevékenység várható. Nem okozhat ez váratlan veszélyeket?*

— Az erős naptevékenység valóban problematikussá teszi a kozmoszbéli közlekedést. A mindenkori helyzet alapos vizsgálatára lesz szükség, a napkitörésekről pontos prognózisokat kell adni, hogy e tekintetben maximálisan veszélytelen legyen az amúgysem kockázat nélküli űrutazás.

Segíthetnek-e mások is, tehát a többi szocialista országok tudósai az űrutazások előkészítésénél.

— Az űrhajózás nagyon széles tudományos munkára támaszkodik, tehát az egész tudomány eredményeire. Vagyis mi máris sokat merítettünk a másutt dolgozó tudósok számtalan publikált eredményéből, ami természetes is. A közvetett segítség példája az is, hogy én megragadtam az alkalmat Szentágothay professzor és más magyar tudósokkal a találkozásra, mert nagyon érdekesek az ő kutatásaik az én területemen. S valószínű, hogy a jövőben a nemzetközi együttműködés közvetlenebb is lesz.

— *Jegorov elvtárs, még egy kérdés... hogy tetszik minálunk?*

— Hát tudományos komolyságú véleményem még aligha lehet... Nagyon kedvesek a magyarok s én jól érzem magam.

Mi sem akarjuk megváltoztatni véleményét, hiszen időnk lejárt. Jegorov készségesen kisétál a reggeli utcára, ahol többen felkapják a fejüket láttára. Fotózás, elbúcsúzunk. Csak ezután néz az órájára.

A. J.

Az új tanév sikeréért

Írta: Papp Gyula

A **TÉMA** nagyon megszokottnak tűnik, hiszen az új iskolai tanév kezdete minden évben ismétlődő tény. Ez az ismétlődés azonban napajinkban nagyon is *új feladatokat*, tennivalókat jelent diákjaink és pedagógusaink számára egyaránt. Az már önmagában is jelentős dolog, hogy *Szegeden harmincezer tanuló és több mint ezer pedagógus* mindennapi tevékenységére kiterjedő feladatról van szó. Ebben a nagy számban csak a szorosan vett érdekeltek szerepelnek, ha ehhez hozzá teszem, hogy a harmincezer diák lényegében a városban élő családok döntő többségéhez kapcsolódik, nyugodtan mondhatom, hogy a tanévkezdés az egész város társadalmát érintő és érdeklő kérdéssé válik.

A tanévkezdés, az iskolába járás egy családon belül a napirend, az életritmus kialakítása szempontjából legalább olyan döntő, mint a felnőtt dolgozók számára az üzemi, vagy hivatali munkához való igazodás. Ez így is van rendjén. Mindannyian tudjuk, hogy tanulóink egész éves iskolai tevékenysége *munka a javából.* Az igénybevétel mértéke természetesen függ a tanuló életkorától, képességeitől, szorgalmától. Az új iskolai tanévben számunkra egyáltalán nem közömbös: megfelelő módon használjuk-e ki tanulóink óriási energiabefektetését.

Napról apra tapasztaljuk, hogy oktató-nevelő tevékenységünkben legnehezebb probléma megoldásaként *a tárgyi tudás, a megfelelő ítéletalkotás és mindezek a tanulók cselekedeteiben való realizálódása jelentkezik, illetve e célkitűzések összhangjának megteremtése.* Ezek nem új és ismeretlen feladatok oktató-nevelő tevékenységünkben. De most az új tanév kezdetén nem árt erre a figyelmet újra felhívni, mert sajnos pedagógiai munkánkban sokszor nagyon hiányos a fenti célok összhangjának megértése és megvalósítása a gyakorlatban. Általános tapasztalat, hogy a nagymennyiségű tananyagot a tanítási és tanulási idő megnyújtásával igyekszenek elsajátíttatni és elsajátítani. Ez az út tartósan nem járható, hiszen a tudomány halmaza kb. tízévenként megkétszereződik, a tanulók idejét pedig már most is maximálisan igénybe vesszük. Még inkább járhatatlan ez az út, ha felelősséggel átgondoljuk, hogy a fiatalok fejlődésében levő szervezetének a tanuláson túl mennyi mindenre (játékra, szórakozásra, testedzésre) lenne még szüksége a zavartalan fejlődéshez. Minden szaktanárnak alaposan meg kell tehát az új tanévben fontolnia, mennyi külön házifeladattal és milyen tantárggyal kapcsolatos külön munkával terheli meg az új tanévben tanulóit. *A tanár szaktárgyszeretete soha nem uralkodhat el a tanár pedagógiai és lélektani ismerete felett.*

A **TANULÓK** túlterhelése évek óta napirenden levő kérdés, a pedagógiai munka sarkalatos kérdése. Meggyőződésem, hogy a tanulói túlterhelést nem lehet megoldani csupán a tananyag mennyiségének vizsgálatával és csökkentésével. A tananyag mennyiségének csökkentése mellett mindinkább előtérbe kerül *a tanítás és a tanulás módszerének korszerűsége.* A korszerű módszerek bevezetésében az elmúlt néhány év alatt sokat tettünk. Mindenekelőtt a tanárok továbbképzésében irányítottuk erre a figyelmet. Ma már mind több tanár előtt válik világossá, hogy a legfelkészültebb szaktanár sem tud a tanulói személyiség ismerete nélkül eredményes pedagógiai munkát végezni.

Oktatási intézeteink vezetőinek tisztánlátását ma még zavarja az elmúlt években kialakult néhány helytelen iskolai és pedagógiai hagyomány. Ezek között is *legveszélyesebb a produkciós szemlélet*, mely összefügg a tanterv helyetelen értelmezésével is. Ismeretes, hogy a tantervi követelményt úgy állították össze, hogy az megfeleljen a korszerű tudomány követelményeinek, figyelembe véve az iskolák típusait és a gyerekek életkori sajátosságát, vagyis az adott iskolatípuson belül minden normális gyermek számára teljesíthető feladatokat tűz ki.

Köztudott, hogy iskoláinkban a tanulók többsége közepes képességű. Egyes oktatási intézeteinkben erről megfeledkezve a közvéleményt nem a tantervhez, hanem a kitűnő tanulók szintjéhez igazítják. Az ilyen oktatási intézetben a tényleges eredmények elérésének célját felváltja *a formális eredmények* hajszolása. A vezetők és tanárok előtt összekeverednek a célok és az eszközök. A tanulók értékeléséhez az alapot egyre inkább nem az önálló munka és önálló gondolkodás adja, hanem az, hogy hogyan sikerül a tanulónak a feladott leckét reprodukálnia. Nem szabad elfeledkezni arról, hogy a tanuló értékelésének mai formái — melyek jobbhíján ma öt számjeggyel fejezhetők ki — csak a rövid perspektívát ismerő gyerek számára jelenthetnek célkitűzést. A pedagógus számára csak a cél elérésének egyik, és mondjuk meg, hogy ma már nem is a legkorszerűbb eszközét jelentik. Csak *a tanulói személyiség megismerése* vezethet el olyan eredményes pedagógiai tevékenységhez, ahol a már említett tárgyi tudás a tanuló tényleges cselekedete alapján teljesítményképes tudásban és magatartásban realizálódik.

NEM ARRÓL VAN SZÓ, hogy a közösségi nevelés elveiből bármit is feladtunk volna. A közösségben, a közösség által való nevelés változatlanul alappillére a mi pedagógiai munkánknak, mely társadalmi rendünk szocialista jellegéből adódik. A közösségi nevelést azonban nem szabad vulgárisan felfogni. Ma már, és jövőre mindinkább megteremtődnek a feltételei annak, hogy az iskolai osztályokban egyre több lehetőség legyen *az egyes tanulóval való foglalkozásra.* Mindenekelőtt arra gondolok, hogy a tanuló a nap jelentős részét tölti az iskolában, ahol a pedagógus hatása alatt áll. De ide sorolhatnám az egyre javuló tanterem- és tanerő-ellátottságot is. (Szegeden már a 40—45 fős iskolai osztálylétszámok megszűnőben vannak. A 30—35 fős osztálylétszám mellett a pedagógus kedvezőbb helyzetben van az egyéni bánásmód kialakításában.)

A tanulói személyiség megismerése kapcsán jelentős feladataink vannak *a tanár és a tanuló helyes viszonyának kialakításában.* A kérdés nem új, s a demokratizmussal nagymértékben összefügg. Mélyebben vizsgálva e témát, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a jó tanár-diák kapcsolat elengedhetetlen feltétele az eredményes pedagógiai tevékenységnek, melynek kifejezője *a tanuló és tanárának alkotó együttműködése.* Az alkotó együttműködés teremtheti meg a tanár és diák között régen óhajtott teljes *bizalmat.*

Pedagógusaink jelentős része ma már felismerte a fent elemzett együttműködés fontosságát. Sokakat azonban még visszatart a régi pedagógiai hagyományok ereje. Félnek lelépni a katedráról. Ez nem is csoda, hiszen igen sok tanárnál a hiányzó pedagógiai és lélektani ismeretek híján a katedra vigyázott a pedagógusi tekintélyre. Ez a „tekintély" lett egyben a fő választóvonal a tanuló és a tanár között, következménye pedig az, hogy a tanuló az oktatás tárgyaként nem alkotóvá, hanem szimpla reprodukáló lénnyé változott.

A tanulók alkotó energiájának felszabadítása előfeltételét jelenti a sokat emlegetett *tanulói aktivitás*nak. A tanulás módszere sokféle lehet. Ezt a pedagógiai irodalom már összefoglalta, de az alapvető módszer szerintem mindenekelőtt diákjaink *tanulási kedve*, mely az örök kíváncsiságukból, az ismeretlenbe való behatolás, a felfedezés vágyából ered. A nagyobb diákoknál ehhez párosul a megjelenő *életcél* is. A tanulói aktivitás nem szűkíthető az iskolai elfoglaltság időtartamára: megnyilvánul a gondolkodásban, mely cselekvésre ösztönöz, tevékenységben, önálló kísérletezésben, mely áthatja a gyerek egész életét, teljes elfoglaltságát, és szabad idejét is. Az ilyen tanulónak mindenre van ideje, a lecke elkészítésére, a családban való segítésre, talán még sportkörre és nem utolsósorban arra, hogy gyerek tudjon maradni és saját kedvtelésének, hobbyjának éljen. *Az a feladatunk, hogy gyerekeinkben meglevő nagy tanulási (alkotási) kedvet erősítsük. Ennek legjobb módszere mind az iskolában, mind az életben a feladatmegoldás öröme és az eredmény elismerése.* Ez tehát a tanulásra nevelés fő módszere, ezt követi, követheti egyénenként változtatva a korrepetálás, a napirend beállítása, a számonkérés, stb., melyek természetesen mind nagyon fontosak.

Az új tanév feladatait eddig főképpen az oktatás és a nevelés két fő tényezője, a tanulók, tanár és az iskola szempontjából közelítettem meg. Ezt szándékosan tettem, mert meggyőződésem, hogy *ez a kulcsa az eredményes, korszerű pedagógiai munkának.* A feladat megoldásában azonban nélkülözhetetlen az iskolában működő *társadalmi szervek, a család, az ifjúsági szervezet segítése.*

Az ifjúsági szervezet a fiatalok aktivitására való nevelésében eddig is felbecsülhetetlen segítséget jelentett. Szerintem most munkájának további differenciálására van szükség, hogy a közösségi elv mellett, azzal összhangban, az egyéni bánásmód is egyre inkább áthassa tevékenységét. A fő problémát jelenleg az jelenti, hogy az ifjúsági szervezet szép célkitűzései a tagság döntő többségéhez csak elvek és ismertetések formájában jut el. A tagok többségének még nincs módja a cselekvésre, a feladatok végrehajtásában való *aktív részvételre.* Márpedig az igazi állásfoglalás a diákok részéről itt is a cselekvésben nyilvánulhat meg. Nagyon sokat kell tenni ifjúsági szervezetünknek a következő tanévben is azért, hogy iskoláinkban a sok munka mellett a tanulók *gyerekek maradhassanak,* hogy a ténylegesen nagy terhet jelentő egész napi tanulást a fiatalokat jellemző vidám szórakozással és játékkal oldják fel. Az iskolában kialakult jó atmoszféra, a diákok iskolaszeretete tanulóinkban fokozza a munkakedvet. Ifjúsági szervezeteinknek számtalan lehetősége van arra, hogy tanulóink társadalmi aktivitását is fokozzák. Az úttörő-őrsök és a KISZ-csoportok valóságos kis gyakorló terei az iskolában tanult tárgyi és erkölcsi ismeretek' és ítéletek kipróbálásának. A szakköröktől a politikai rendezvényekig mind hozzájárulnak a tanulók neveléséhez, és végső soron az iskolában működő társadalmi és politikai tömegszervezeteinknek ez volt és marad legfontosabb iskolai tevékenysége.

NEM LENNE TELJES A KÉP, ha az új tanév feladatai kapcsán nem szólnánk *a szülői ház* nélkülözhetetlen szerepéről. Az elmúlt években sokszor lehetett olyan véleményt hallani különböző vitafórumokon, hogy a szülői háznak csökken a szerepe a gyermek nevelésében, továbbá arról, hogy ma a szülők egyre inkább az iskolára hárítják gyermekeik neveléséért a felelősséget. Kétségtelen, ilyen szülők is vannak szép számmal, és azért kell dolgoznunk, hogy ezeknek a száma kevesebb legyen. Az általános tapasztalat azonban az, hogy éppen az elmúlt évek pedagógiai propagandájának eredményeként ma a szülők döntő többsége nagy figyelemmel van gyermeke és általa az iskola tevékenysége iránt.

A szülők iskolával szembeni igényessége megnőtt. Ezt az igényességet táplálja az is, hogy egyre több közülük azoknak a száma, akik már a mi rendszerünkben szereztek általános műveltséget. A pedagógiai tájékozottság általános terjedésének következménye, hogy a szülők sokszor bírálják, kritizálják az iskola pedagógiai munkáját. Kétségtelenül az is igaz, hogy sok szülő gyereke révén szubjektíven ítéli meg az iskolát, attól függően, hogy a gyermek milyen eredményeket produkál. Ez utóbbit természetesen iskoláink nem vehetik figyelembe. Szerencsére egyre sokasodnak azok a szülők, akik ki tudják vonni magukat az ilyen szubjektív megítélés alól, és az iskolát igényességre serkentik, éppen gyermekeik eredményes tanulása érdekében. Végeredményben a jövő útja itt is az, hogy a pedagógus és a szülő legteljesebb együttműködése alakuljon ki a közös cél, a gyermek nevelése érdekében.

Az eddig felvázoltakból is kitűnik már, hogy az új tanév sikerén nemcsak a tanulóknak és a tanárnak, hanem *az egész társadalomnak* igen sok tennivalója van. Így van ez rendjén, mert bár harmincezer tanuló munkájának értékét nem lehet forintban kifejezni, de az egész éves munka mégis olyan tőkebefektetést jelent, mely néhány év múltán elengedhetetlen feltételévé válik az egész társadalom gazdasági, kulturális felemelkedésének. Megéri a fáradságot.